

Andreja
Marinšek

BREZPOSELNOST MLAJŠIH ODRASLIH

Pomen izobraževanja, namenjenega tej ciljni skupini

KAKO POMEMBNO JE, DA MLAD ČLOVEK PRIDOBI POKLIC, ZAPOSILITEV

Ljudje, ki so zadovoljni s svojim poklicem in delom, so telesno in duševno bolj zdravi, kajti zadovoljstvo z delom je bistveni del kakovosti našega življenja. Ponavljajoče se razočaranje in neuspeh pri iskanju dela lahko mladega človeka pripeljeta do tega, da postane kronični poklicni raziskovalec, stalno nezadovoljen s poklicnim delom. Pri tem se v njem sčasoma lahko oblikuje negativen odnos do dela oziroma na splošno do družbe (Musek, 1995). S pozitivnimi izkušnjami pa se pri posamezniku oblikuje in razvija občutek kompetentnosti in samospoštovanja.

Zadovoljstvo s poklicnim delom krepi samozavest in občutek zadovoljstva z življenjem. Poklicna vloga je pomembna sestavina pri oblikovanju posameznikove identitete. Delo mlademu človeku pomeni torej podlago za preživetje, materialno in duhovno eksistenco, uresničevanje potreb, pridobivanje poklicne zrelosti ter prevzem popolne odgovornosti do sebe in družbe.

Na drugi strani brezposelnost pušča hude posledice na psihični strukturi osebnosti, saj povzroča individualno in socialno zaznamovanost. Govorimo lahko o izgubi samozaupanja, samospoštovanja, zoženju socialnih stikov. Pojavljajo se stalne stresne situacije, strahovi, ogroženost, nesocialna aktivnost, torej kriminalna dejanja in sovražnost do drugih. Psiho-

socialne posledice brezposelnosti pri mladih so usodnejše kot pri starejših, kajti mnogo bolj zaznamujejo osebnost. Zaznamovanost mlade generacije, kot posledica brezposelnosti, pa gotovo ni ne v družbenem interesu ne v interesu mladih.

ZNAČILNOSTI CILJNE SKUPINE BREZPOSELNIH MLAJŠIH ODRASLIH

V ciljni skupini odraslih se je oblikovala ciljna skupina brezposelnih s svojimi posebnimi lastnostmi. Brezposelni odrasli izgubijo možnost:

- prevzemanja odgovornosti,
- sprejemanja poklicnih odločitev,
- biti na položaju, ki zagotavlja ekonomsko moč,
- prizadevanja,
- dostopa do informacij,
- biti v družbenem položaju, ki izvira iz vlog, povezanih z delom.

Zaradi tega se jim poruši podoba o sebi, njihova samozavest pa je načeta. Pomembno je poudariti, da so brezposelni odrasli vendarle že imeli možnost ustvariti svojo poklicno identiteto in da so si pri tem določen položaj v družbi že ustvarili. Prav po tem se bistveno

razlikujejo od brezposelnih mlajših odraslih, ki še niso imeli možnosti, da bi si ustvarili občutek pripadnosti, identitete in družbeni položaj.

Značilnosti ciljne skupine mlajših odraslih bi lahko strnili takole (Žalec in drugi, 1994):

- stari so od 15 do 26 let;
- nedokončana ali končana osnovna šola;
- nedokončana ali končana srednja šola;
- nimajo osnovnega poklica;
- so brezposelni in pogosto iskalci prve zaposlitve;
- so brez pravega položaja v družbi, imajo normalno razvite intelektualne sposobnosti;
- negativna samopodoba;
- največkrat izhajajo iz družin, ki imajo nizki socialno-ekonomski status;
- starši jih navadno ne spodbujajo k uspehu v šoli;
- s starši se pogosto ne pogovorijo o svojih zaposlitvenih pričakovanjih (Poole v Furnham, A., 1991);
- negativne izkušnje z izobraževanjem, šola in izobraževanje se jim zdita dolgočasna, zahtevna in neživljenjska;
- nizka raven motivacije;
- slabo razvite učne navade, nizka stopnja pozornosti, vzdržljivosti pri učenju in slaba koncentracija;
- pomanjkanje čustvene stabilnosti;
- so manj iniciativni in zanesljivi;
- so funkcionalno nepismeni;
- težijo po hitro dosegljivih ciljih;
- nizka raven aspiracije, kar je povezano s slabo podobo o samem sebi;
- njihov odnos do spreminjanja lastnega položaja je pogosto pasiven, saj menijo, da jim »morajo« zaposlitev priskrbeti drugi;
- pogosto ekonomsko še niso samostojni,

odvisni so od staršev, radi pa bi bili neodvisni;

- slabo oblikovani poklicni interesi;
- slabo razviti drugi interesi, kot so konjički, dejavnosti v prostem času;
- živijo v socialni izoliranosti, pogosto se družijo le s sebi enakimi.

Osnovne težave brezposelnih mlajših odraslih izhajajo iz osebnostnih lastnosti. Rekli bi lahko, da je ponovno vključevanje v formalno izobraževanje le del poti, ki jo mora mlad

brezposeln človek prehoditi, da bi se rešil iz položaja brezposelnosti. Pri tem mu lahko resnično pomaga le njegova osebnostna utrjenost. Smisel formalnega izobraževanja torej je, da brezposelni pridobi znanje in formalno izobrazbo.

Za nezaposlene mlajše odrasle je najpomembnejše, da pridobijo ključne osebnostne lastnosti, kot so komunikativnost, prodornost, stresna odpornost.

Izobraževanje brezposelnih mora temeljiti na oblikovanju osebnostnih lastnosti.

BREZPOSELNOST MLADIH V SLOVENIJI

S pojavom brezposelnosti se v Sloveniji srečujemo šele v zadnjem času. Izraziteje se je pojavila po letu 1988 kot posledica hitrih družbenih, ekonomskih in političnih sprememb. Leta 1997 je bilo že 128.572 brezposelnih oseb, februarja 1998 pa je bilo na Zavodu Republike Slovenije za zaposlovanje prijavljenih 35.318 brezposelnih oseb, starih do 26 let. Med njimi jih je bilo kar 42,6 odstotka oziroma 15.044 brez poklicne kvalifikacije.

Za Slovenijo je značilna ena najvišjih stopenj brezposelnosti mladih v Evropi, saj znaša 17,4 odstotka (Program izobraževanja brezposelnih oseb v šolskem letu 1998/99, 1998).

K temu pripomore tudi velik osip dijakov v srednješolskem izobraževanju. Ta se v zadnjih letih nekoliko zmanjšuje, leta 1997 pa je znašal 14,1 odstotka. Prizadevanja so usmerjena k temu, da bi osip zmanjšali na 9 odstotkov (Poročilo o poklicnem in strokovnem izobraževanju in usposabljanju v Sloveniji 1998, 1999).

Osip lahko utemeljimo z neskladjem med zanimanjem dijakov za določen poklic in njihovimi dejanskimi možnostmi za vpis v želeni program. Zato se učenci pogosto vpišejo v druge programe, kjer so še na voljo prosta mesta, vendar je motivacija za izobraževanje zato manjša. Veliko je odvisno tudi od tega, iz kakšnega okolja ti učenci prihajajo. Kulturno in socialno nespodbudno okolje jim ne more biti v oporo pri izobraževanju. Navsezadnje je njihov uspeh oziroma neuspeh odvisen tudi od njihovih osebnostnih lastnosti in predstave o izobraževanju. Pri izobraževanju jim je lahko v pomoč le pozitivna predstava.

Če k podatkom o najvišji stopnji brezposelnosti mladih v Evropi dodamo še podatek, da so mnogi med njimi brez poklicne izobrazbe, lahko trdimo, da je izobraževanje oziroma usposabljanje brezposelnih za vsaj en poklic potrebno. Pomembno je z osebnostnega vidika brezposelnega in tudi z vidika družbene uravnoveženosti. Število brezposelnih, ki se ponovno vključujejo v izobraževanje, v zadnjih letih narašča, vendar le poklicno izobraževanje ne zadostuje za premagovanje brezposelnosti.

BREZPOSELNI MLAJŠI ODRASLI IN KAZNIVA DEJANJA V SLOVENIJI V LETIH 1997, 1998

Brezposelnost prinaša številne negativne posledice: pomanjkanje denarja, izgubo zaupanja in samospoštovanja, osamitev, osebne in družinske pritiske, onemogočen dostop do informacij. Vse to lahko mladega brezposelne-

ga, ki se je znašel v osebni stiski, pripelje do kaznivih dejanj.

Po podatkih Ministrstva za notranje zadeve število osumljencev kaznivih dejanj v zadnjih letih pri nas narašča. V ospredju so tatvine in goljufije.

Tabela 1: Število osumljencev kaznivih dejanj v letu 1997, 1998

Osumljenci kaznivih dejanj	
Leto 1997	Leto 1998
30.150	38.485

Vir: Število osumljencev, starih od 15 do 26 let, ki v času kaznivega dejanja niso bili zaposleni za leto 1997, 1998 - stanje 5. 5. 1999, Ministrstvo za notranje zadeve, uprava za informatiko in telekomunikacije, sektor za statistiko in podporo uporabnikom, računalniški izpis.

Število osumljencev kaznivih dejanj se je od leta 1997 do leta 1998 povečalo za 21,6 odstotka.

Tabela 2: Število nezaposlenih osumljencev kaznivih dejanj, starih od 15 do 26 let, v letu 1997, 1998

Osumljenci kaznivih dejanj Nezaposleni 15-26 let	
Leto 1997	Leto 1998
8.704	10.955
28,9 odstotka	28,5 odstotka

Vir: Število osumljencev, starih od 15 do 26 let, ki v času kaznivega dejanja niso bili zaposleni za leto 1997, 1998 - stanje 5. 5. 1999, Ministrstvo za notranje zadeve, uprava za informatiko in telekomunikacije, sektor za statistiko in podporo uporabnikom, računalniški izpis.

Delež osumljencev kaznivih dejanj, starih od 15 do 26 let, ki v času kaznivega dejanja niso bili zaposleni, je znašal leta 1997 28,9 odstotka, leta 1998 pa 28,5 odstotka. To kaže na razmeroma visok delež vključenih brezposelnih mlajših odraslih v kriminalno dejavnost. Spodbuden pa je podatek, da je število osumljencev kaznivih dejanj, starih od 15 do 26 let, ki so bili v času kaznivega dejanja nezaposleni, v teh dveh letih ostalo na enaki ravni oziroma je celo v upadanju (0,4 odstotka).

Iz tega lahko torej sklepamo, da mladostniška kriminaliteta narašča in da delež nezaposle-

nih mlajših odraslih v njej ni majhen. Kazniva dejanja zoper družbeno in zasebno premoženje kažejo, da nezaposleni mladi niso kos ekonomsko-socialnim razmeram na družbeno sprejemljiv način. Res je sicer, da je število kaznivih dejanj brezposelnih mlajših odraslih v letu 1998 nekoliko upadlo. Sklepamo lahko, da je k temu pripomoglo tudi njihovo vključevanje v različne izobraževalne programe. S tega stališča je izobraževanje omenjene ciljne skupine koristno, saj lahko vsaj delno preprečuje izgubljanje brezposelnih mlajših odraslih v svetu kriminala. Vendar le formalno izobraževanje, v katerem brezposelni pridobijo formalno veljavno poklicno izobrazbo, za brezposelne mlajše odrasle, ki so se že srečali s kriminalnimi dejanji, verjetno ne zadoštuje. Ti potrebujejo predvsem izobraževanje, ki spodbuja socialno učenje in rast osebnih kulture. Tega pa ne dobijo s formalnim izobraževanjem.

PROJEKT »5000 MLADIH« V ŠOLSLEM LETU 1998/99

Leta 1998 je Vlada Republike Slovenije sprejela Program izobraževanja brezposelnih oseb v šolskem letu 1998/99 kot enega ključnih programov aktivne politike zaposlovanja.

Treba je opozoriti, da je bil projekt namenjen predvsem mladim, starim od 15 do 26 let, brez strokovne oziroma poklicne izobrazbe. Prav slednja dva podatka potrjujeta, da je

V obdobju od septembra do decembra 1998 se je v izobraževanje v okviru projekta »5000 mladih« vključilo 6.189 brezposelnih oseb, od tega kar 61,9 odstotka žensk. Od skupno 6.189 vključenih oseb je najmočneje zastopana skupina brezposelnih, starih od 15 do 26 let, s kar 4.357 vključenimi oziroma 70,4-odstotnim deležem, 58 odstotkov pa je bilo brez poklicne oziroma strokovne izobrazbe.

izobraževanje oziroma usposabljanje za vsaj en poklic potrebno. Od vseh vključenih je kar 2.672 oziroma 43,2 odstotka iskalcev prve zaposlitve, vemo pa, kako zelo pomembne so prve zaposlitvene izkušnje za mladega človeka. Prav za njih je torej izredno pomembno, da se vrnejo na pot izobraževanja, kajti le izobrazba jim lahko odpre pot do zaposlitve.

Program naj bi preprečil tudi nastajanje dolgotrajne brezposelnosti, kar pomeni, da naj bi vsakemu brezposelnemu še pred iztekom enega leta omogočili nov začetek – zaposlitev, usposabljanje ... Številke kažejo, da je projektu v polovici primerov, 53,2 odstotka vključenih je imelo od 0–12 mesecev čakalne dobe, brezposelnim uspelo zadovoljiti cilj glede preprečevanja nastajanja dolgotrajne brezposelnosti.

Največ brezposelnih oseb se je v okviru projekta »5000 mladih« v izobraževanje vklju-

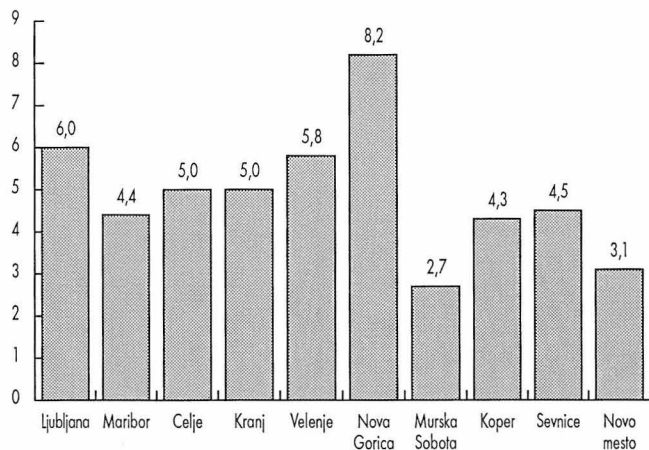
Za brezposelne, ki živijo v mestih, je izobraževanje dostopnejše.

Tabela 3: Registrirane brezposelne osebe leta 1998 v območnih enotah Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje, število in odstotek vključenih v izobraževanje v okviru projekta »5000 mladih« v letu 1998 glede na število vseh brezposelnih

Območne enote	Registrirane brezposelne osebe v letu 1998	Število vključenih brezposelnih oseb v projekt »5000 mladih« v letu 1998	V odstotkih
Ljubljana	30.520	1.831	6,0
Maribor	30.725	1.341	4,4
Celje	15.498	769	5,0
Kranj	10.484	522	5,0
Velenje	7.829	453	5,8
Nova Gorica	4.145	340	8,2
Murska Sobota	10.528	282	2,7
Koper	6.573	281	4,3
Sevnica	4.890	220	4,5
Novo mesto	4.888	150	3,1
SKUPAJ	126.080	6.189	4,9

Vir: Registrirane brezposelne osebe po območnih enotah Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje, december 1998, Statistični urad Republike Slovenije, računalniški izpis.

Graf. Odstotek vključenih brezposelnih oseb v projekt »5000 mladih« glede na registrirane brezposelne osebe v letu 1998 po posameznih območnih enotah Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje

Vir: Poročilo o izvajanju Programa izobraževanja brezposelnih oseb v letu 1997 (obdobje september-december), Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve; Ministrstvo za šolstvo in šport, Ljubljana, marec 1999, priloge - tabela 1.

čilo v ljubljanski in mariborski območni enoti Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje, skupaj 51,1 odstotka, kajti obe območni enoti imata tudi največ brezposelnih ljudi. Razlog je verjetno tudi v tem, da je za brezposelne v mestih izobraževanje dostopnejše. Niso vezani na prostorsko in časovno oddaljenost. To je odvisno od finančnih sredstev, ki jih brezposelni ponavadi nimajo. Glede na število vključenih v projekt si območne enote sledijo po tem vrstnem redu: Celje, Kranj, Velenje, Nova Gorica, Murska Sobota in Koper. Najmanj pa se jih je vključilo v sevniški in novomeški območni enoti, skupaj 5,9 odstotka.

Precej drugačno sliko pa dobimo, če primerjamo odstotek vključenih brezposelnih v projekt glede na vse brezposelne v določeni območni enoti. Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije je bilo v Sloveniji leta 1998 skupaj 126.080 registriranih brezposelnih oseb.

V posamičnih območnih enotah je bilo v letu 1998 registriranih brezposelnih oseb:

Ljubljana	30.520
Maribor	30.725
Celje	15.498
Kranj	10.484
Velenje	7.829
Nova Gorica	4.145
Murska Sobota	10.528
Koper	6.573
Sevnica	4.890
Novo mesto	4.888

Število vključenih v izobraževanje v okviru projekta »5000 mladih« v letu 1998 je bilo po posameznih območnih enotah:

Ljubljana	1.831
Maribor	1.341
Celje	769
Kranj	522
Velenje	453
Nova Gorica	340
Murska Sobota	282
Koper	281
Sevnica	220
Novo mesto	150

Iz zbranih podatkov lahko vidimo, da se je glede na število brezposelnih po posameznih območnih enotah največ brezposelnih oseb vključilo v izobraževanje v okviru projekta »5000 mladih« v območni enoti Nova Gorica, in sicer kar 8,2 odstotka. Sledijo območne enote Ljubljana, Velenje, Celje, Kranj, Sevnica, Maribor, Koper, Novo mesto in Murska Sobota.

V letu 1998 se je glede na število vseh registriranih brezposelnih oseb v izobraževanje v

okviru projekta »5000 mladih« vključilo 4,9 odstotka brezposelnih.

Največ brezposelnih je bilo vključenih v programe strokovnega izobraževanja, skupaj 85,9 odstotka. Manjši del, 14,2 odstotka, pa je vključen v splošno izobraževanje in v poklicno oziroma strokovno izpopolnjevanje ter usposabljanje (Poročilo o izvajanju Programa izobraževanja brezposelnih oseb v letu 1998, marec 1999).

ALI SO SE ŠOLE, IZVAJALKE V PROJEKTU, Z IZOBRAŽEVANJEM ODRASLIH SREČALE PRVIČ?

V letu 1998 je v okviru projekta »5000 mladih« izobraževanje brezposelnih potekalo na 34 šolah in v 9 izobraževalnih organizacijah za

odrasle. Osnovna dejavnost teh šol je izobraževanje mladine. Z vprašalnikom, ki sem ga poslala na šole, sem ugotovila, da ima večina šol, vključenih v Program izobraževanja brezposelnih oseb v šolskem letu 1998/99, ne glede na svojo osnovno dejavnost na področju izobraževanja odraslih že bogate izkušnje. V preteklih petih letih so kar na 28 šolah (od 34) v povprečju izvajali po tri programe za pridobitev izobrazbe za odrasle, poleg Programa izobraževanja brezposelnih oseb v letu 1998/99. Le na šestih šolah so se v šolskem letu 1998/99 z izobraževanjem odraslih srečali prvič. Iz tega lahko sklepamo, da je izobraževanje odraslih za večino šol že ustaljena praksa in da so izkušnje, ki so jih šole pridobile v preteklih letih, za nadaljnje izobraževanje odraslih brezposelnih zelo koristne.

IZOBRAŽEVANJE UČITELJEV V OKVIRU PROJEKTA »5000 MLADIH«

V okviru Programa izobraževanja brezposelnih oseb v šolskem letu 1998/99 je Andragoški center Slovenije pripravil modularno zasnovan program izpopolnjevanja za učitelje. Izobraževanje je potekalo 8 podjetjih ter šolah in je zajelo približno 180 učiteljev. V anketnih vprašalnikih, ki sem jih poslala na vseh 8 podjetjih in šol, sem želela izvedeti, kaj pomeni tovrstno izobraževanje učiteljem in kakšne so njihove izkušnje pri delu z brezposelnimi. Pri analizi 87 izpolnjenih anketnih vprašalnikov sem ugotovila:

- Dobra polovica anketiranih učiteljev ima v izobraževanju odraslih od 5 do 20 let delovnih izkušenj. Izkušnje pri delu z odraslimi so mnogim učiteljem osnova za delo z brezposelnimi odraslimi.
- Kar 21 odstotkov anketiranih učiteljev je že bilo brezposelnih. Menimo, da je oseba, ki je sama doživela brezposelnost in se z njo tudi uspešno spoprijela, dober učitelj odraslim nezaposlenim. Ker izhaja iz lastnih izkušenj, lahko pripomore k razumevanju položaja brezposelnosti.
- Kar tretjina anketiranih učiteljev se je v zadnjih petih letih vključila v usposabljanje, povezano s področjem izobraževanja brezposelnih (in tudi v Program). To kaže na potrebo po pridobivanju znanja s področja izobraževanja brezposelnih. Lahko bi rekli, da so brezposelni posebna ciljna skupina s posebnimi lastnostmi in le učitelj, ki te posebnosti pozna ter razume, je lahko mentor brezposelnim.

Kot drugo oviro so učitelji navedli predhodne negativne izobraževalne izkušnje, ki jih imajo mnogi osipniki. Njihove posledice so lahko nezaupanje vase, odpor do šole ali do določenega učnega predmeta. Včasih je treba to najprej odpraviti, da lahko udeleženec izobraže-

Učitelji so kot največjo oviro za uspešno izobraževanje brezposelnih navedli razmeroma dolgo nevklučenost brezposelnega v izobraževanje in učenje, kar pomeni, da morajo biti učitelji pri svojem delu brezposelnega sposobni motivirati in spodbujati, da se le-ta ponovno vključi v proces izobraževanja in da je pri tem uspešen. Upoštevati morajo začetno manjšo sposobnost koncentracije in okrnlost miselnih procesov.

vanja »normalno« napreduje. Kot tretjo oviro pa so navedli negativno samopodobo in nizko raven samozavesti.

Če strnemo te ugotovitve, vidimo, da se zdijo učiteljem največja ovira za uspešno izobraževanje brezposelnih psihosocialne in osebne lastnosti brezposelnih. Šele na koncu omenjajo pomanjkljivo predizobrazbo. Vendar je osnovna vloga učitelja v formalnem izobraževanju podajanje znanja. To je pomembno, vendar ne dovolj. Trdimo lahko, da zahteva izobraževanje brezposelnih vsestranskega učitelja, ki zmore spodbuditi osebno rast učencev in jo tudi vidi kot pomemben del formalnega izobraževanja. Ugotovimo lahko, da je pri učiteljih opazen premik od znanja k osebnostrnem razvoju brezposelnih odraslih, vključenih v nadaljnje izobraževanje.

Vsebina Programa izpopolnjevanja je učiteljem pomagala pri odpravljanju ovir pri delu z brezposelnimi predvsem tako, da so z globljim spoznavanjem posebnosti in psihosocialnih značilnosti brezposelnih mlajših odraslih spremenili tudi lasten pristop do njih. Svoje pedagoško delo so bolj pozitivno usmerili, saj so postali pozorni na osebo v celoti. Tako so se lažje vživeli v njihovo vlogo in z njimi tudi lažje komunicirali. Pri nezaposlenih skušajo ozavestiti tudi pomen izobraževanja za njihovo nadaljnje življenje, dvigniti samozavest in izboljšati njihovo samopodobo.

Oblikovali so si jasnejši načrt dela z brezposelnimi. Pri sami snovi pa so se bolj osredotočili na bistvo snovi.

Učitelji se zavedajo, da imajo pri izobraževanju opraviti z odraslimi osebami in da morajo biti najprimernejše metode dela sposobni prepoznati pri samem delu z njimi. Menijo, da je raznolikost in dinamičnost metod pri izobraževanju brezposelnih zelo pomembna, kajti le tako imajo vsi udeleženci enake možnosti izobraževanja. Najpomembnejša je metoda razgovora oziroma diskusije, kar pomeni, da v ospredju učnega procesa ni več le učitelj. Pomembna je tudi spodbudna učna klima. Učitelji se zavedajo, da imajo brezposelni življenjske in delovne izkušnje, zato jih tudi upoštevajo.

V okviru modula Učitelj in načrtovanje izvedbenega kurikulumu je pridobljeno znanje, ki so ga učitelji označili kot najpomembnejše, seznanitev z načini in postopki spoznavanja udeležencev izobraževanja, njihovega poprejšnjega znanja in spretnosti, z načrtovanjem izvedbe učnega načrta in prilagajanjem le-tega ciljni skupini brezposelnih. Iz tega se da sklepati, da je tudi v formalnem izobraževanju v ospredju spoznavanje odraslega udeleženca izobraževanja, njegovih lastnosti in ravni njegovega znanja ter spretnosti.

Menim, da bi spoznanja anketiranih učiteljev lahko koristila tudi učiteljem v osnovnih šolah, ki bi lahko s pravilnim – preventivnim ravnanjem, torej ozaveščanjem otrok in staršev, marsikateremu otroku preprečili pot med osipnike in tistim, ki se odločijo predčasno zapustiti šolanje. Za ozaveščanje mladine, kaj pomeni izobraževanje za njihovo nadaljnje življenje, za dviganje samozavesti in izboljšanje njihove samopodobe, ni nikoli prezgodaj. Visoko število mlajših brezposelnih nam kaže, kako hitro se utegne zgoditi, da smo za preprečevanje osipa in brezposelnosti prepoznani. »Zdravljenje« pa seveda zahteva veliko dodatne energije in finančnih sredstev.

ZAKAJ JE TOREJ IZOBRAŽEVANJE BREZPOSELNIH MLAJŠIH ODRASLIH TAKO POMEMBNO?

Mnogi dejavniki govorijo v prid izobraževanja mlajših odraslih, ki se znajdejo v začaranem krogu brezposelnosti in s tem v socialni izoliranosti. Z izobraževanjem imajo mlajši odrasli priložnost:

- da se začnejo redno družiti in s tem občutijo, da spet pripadajo določeni socialni skupini;
- da ustvarjalno izrabijo obilico »prostega časa«;
- da širijo splošno razgledanost, pridobijo več znanja in informacij;
- da izboljšajo učne navade in tehnike učenja ter postanejo samostojnejši pri učenju;
- da urijo sposobnosti, razvijajo učljivost in ohranjajo mentalne funkcije v primeren stanju;
- da pridobijo splošno izobrazbo;
- da pridobijo spretnosti, ki jih zahteva opravljanje izbranega poklica;
- da oblikujejo poklicni interes;
- da se osebnostno razvijajo;
- da utrjujejo samozavest in pozitivno samopodobo;
- da prepoznajo svoje želje in interese ter razvijajo nove interese;
- da izboljšajo delovne navade in prevzamejo odgovornost za svoje ravnanje;
- da so samostojnejši pri reševanju problemov;
- da razvijajo primerno stopnjo komunikacijskih spretnosti;
- da se usposablajo za reševanje lastne brezposelnosti in načrtovanje življenjske ter poklicne poti.

Brezposelni v procesu izobraževanja pogosto potrebujejo vmesno spodbujanje in motiviranje.

Izobraževanje mlajših odraslih spada med dolgoročne ukrepe, saj učenje v razvoju osebnosti pušča trajne sledi ter učečega na lestvici njegovega osebnostnega razvoja pomakne navzgor.

Francoski raziskovalci so v zadnjih letih dokazali, da začnejo brezposelni psihično, socialno in zdravstveno propadati predvsem zaradi socialne osamitve. Tudi mladi pri tem niso izvzeti. Ravno izobraževanje pa lahko brezposelne mlajše odrasle potegne iz socialne izoliranosti. Pri izobraževanju lahko ponovno navežejo socialne stike z okoljem in se vključijo v nove socialne mreže. Izobraževanje v sebi gotovo skriva širše socialne ter psihološke naloge in ne samo pridobitev splošne, poklicne ali srednješolske izobrazbe ter priprave na poklic.

»Izobraževanje ima ne glede na vsebino svojo pomembno vlogo; uri sposobnosti in razvija učljivost ter ohranja mentalne funkcije v primerni kondiciji. Tudi če so naučeno pozabili, je učenje v razvoju osebnosti opravilo svoje. Učenec se je na lestvici svojega osebnostnega razvoja pomaknil za korak navzgor. Po več letih šolanja vidimo že zaznavne razlike v stopnji usposobljenosti in ravni, na kateri oseba deluje. Navadno so mladi ljudje po končanem štiriletnem srednjem šolanju že osebno-stno toliko razviti, da so sposobni samostojnega učenja in lahko napredujejo.« (Žalec ..., 1994: 8)

»Po teoriji permanentnega izobraževanja, ki jo je konec petdesetih let postavil Paul Lengrand, je edina človekova trajnica v sodobnih razmerah njegov osebnostni razvoj. Zato se izobraževanje čedalje bolj odvrča od preštevanja učnih predmetov in učnih ur in se osredotoča na razvijanje osebnosti. Osebnostni razvoj pa je nepretrgan, vse življenje trajajoči proces, v katerem oseba dodaja sebi nove razsežnosti.« (Žalec ..., 1994: 9)

Poleg znanja, ki ga lahko da šola, postaja vse pomembnejše to, koliko zmore mladega člo-

veka osebnostno razviti. To pa je z vidika osebne in družbene uravnoveženosti še posebej pomembno.

LITERATURA

- Brečko, D.: »Osebnostni razvoj in učenje odraslih«, V: Andragoška spoznanja, št. 1–2, str. 10–13, 1995.
- Cigale, M. in drugi: Brezposelnost je lahko izziv, Andragoški center Republike Slovenije, Ljubljana, 1994.
- Dornič, J.: »Za dvig izobrazbe brezposelnih: letos v izobraževanje in usposabljanje vključenih 216 brezposelnih«, V: Dolenjski list, št. 29, str. 2, 1998.
- Drofenik, O. in drugi: Nacionalni program izobraževanja odraslih: strokovne podlage, Andragoški center Slovenije, Ljubljana, 1998.
- Evans, G.: *Young Adults: Self-perceptions and Life Contexts*, The Falmer Press, London, 1991.
- Furnham, A. & B. Stacey: *Young people's understanding of society*, Routledge, London, 1991.
- Garratt, D.: *Changing Experiences of Youth*, SAGE Publications, London, 1997.
- Grošelj, M.: »Brezposelni v družbi sebi enakih«, V: Večer, št. 243, str. 33, 1999.
- Horvat, B.: »Brezposelnost v očeh mednarodnih organizacij«, V: 2000, št. 93/94/95, str. 181–191, 1998.
- Intihar, J.: »Profesionalizacija javnih del: v Laškem je pričel delati center za pomoč družini na domu«, V: Novi tednik, št. 22, str. 4, 1998.
- Izobraževanje brezposelnih: Zbornik I, Andragoški center Republike Slovenije, Ljubljana, 1993.
- Izobraževanje brezposelnih: Zbornik II, Andragoški center Republike Slovenije, Ljubljana, 1993.
- Javornik, L.: »Nekaj je narobe, če si mladi želijo predvsem zdravja: dr. Mirjana Ule o zaposlovanju«, V: Delo, št. 1, str. 27, 1998.
- Jelenc, S.: *ABC izobraževanja odraslih*, Andragoški center Republike Slovenije, Ljubljana, 1996.
- Jelenc, Z.: *Svetovalno delo na področju izobraževanja odraslih*, Filozofska fakulteta pri Univerzi Edvarda Kardelja v Ljubljani, Ljubljana, 1980.
- Ketter, P.: *Training for everyone: a guide to the planning of innovative training and employment projects for unemployed young people in the European Community*, Office for Official Publications of the European Communities, Luksemburg, 1987.
- Klemenčič, S.: »Dobri obeti«, V: Šolski razgledi, št. 4, str. 4, 1999.
- Krajnc, A.: *Izobraževanje ob delu*, Delavska univerza Univerzum, Ljubljana, 1979.

- Krajnc, A.: Motivacija za izobraževanje, Delavska enotnost, Ljubljana, 1982.
- Marinko, I.: Kako najti zaposlitev, Leila, Ljubljana, 1991.
- Marinšek, A.: Izobraževanje brezposelnih in projekt »5000 mladih«: diplomsko delo, Filozofska fakulteta, 1999.
- More, S.: Sociology, Hodder, Lincolnwood, London, 1995.
- Mrgole, A.: Kjer te sprejmejo takšnega, kot si, V: Kamniške novice, št. 3, str. 20–21, 1999.
- Musek, J.: Ljubezem, družina, vrednote, Educy, Ljubljana, 1995.
- Musek, J.: Osebnost in vrednote, Educy, Ljubljana, 1993.
- Petersen, A. C.: Youth unemployment and society, Cambridge University Press, Cambridge, 1994.
- Poročilo o izvajanju Programa izobraževanja brezposelnih oseb v letu 1998 (obdobje september–december), Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve; Ministrstvo za šolstvo in šport, Ljubljana, marec 1999.
- Poročilo o poklicnem in strokovnem izobraževanju in usposabljanju v Sloveniji 1998, Nacionalni observatorij Slovenije za poklicno izobraževanje in usposabljanje, Ljubljana, 1999.
- Poročilo za leto 1997, Republiški Zavod za zaposlovanje, Ljubljana, 1998.
- Program izobraževanja brezposelnih oseb v šolskem letu 1998/99, Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve; Ministrstvo za šolstvo in šport, Ljubljana, maj 1998.
- Programi spopolnjevanja izvajalcev, vključenih v Program izobraževanja brezposelnih oseb, Andragoški center Republike Slovenije, Ljubljana, 1998.
- Program ukrepov aktivne politike zaposlovanja v Republiki Sloveniji za leto 1999, V: Uradni list Republike Slovenije, št. 48, str. 5953–5987, 1999.
- Raušl, M.: »Brezposelnost«, V: Tretji dan, št. 7, str. 119–122, 1998.
- Roche, J.: Youth in Society, SAGE Publications, London, 1997.
- Stamejčič, I.: »Šola – priložnost za nov začetek: v šolskem letu 1998/99 naj bi se na Celjskem šolalo 600 iskalcev zaposlitve«, V: Novi tednik, št. 30, str. 5, 1998.
- Svetlik, I.: »Delo/brezposelnost«, V: Moose, S.: Sociologija, str. 151–153, Znanstveno in publicistično središče, Ljubljana, 1998.
- Tomažević - Savnik, L.: »Možnosti za izobraževanje brezposelnih«, V: Varovanje duševnega zdravja otrok in mladostnikov, str. 260–265, Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije, Ljubljana, 1999.
- Tough, A.: Obogatite si življenje, Andragoški center Republike Slovenije, Ljubljana, 1995.
- Vilič - Klenovšek, T. in drugi: Brezposelnost, izobraževanje in kariera, Andragoški center Republike Slovenije, Ljubljana, 1993.
- Vilič - Klenovšek, T. in drugi: Evalvacija politike izobraževanja delovne sile s poudarkom na izobraževanju brezposelnih: zaključno poročilo, Andragoški center Republike Slovenije, Ljubljana, marec 1995.
- Wyn, J.: Rethinking youth, SAGE Publications, London, 1997.
- Žalec, N. in drugi: Vzgojnoizobraževalni program centrov za mlajše odrasle v Sloveniji, Andragoški center Slovenije, Ljubljana, 1994.
- Statistične informacije, prva skrajšana objava, št. 941–15–2/99, Statistični urad Republike Slovenije, Ljubljana, februar 1999.
- Statistične informacije, št.85/1999, Statistični urad Republike Slovenije, Ljubljana, 1999.
- Statistični letopis Republike Slovenije 1998, Statistični urad Republike Slovenije, Ljubljana, 1998.
- Število osumljencev, starih od 15 do 26 let, ki v času kaznivega dejanja niso bili zaposleni za leto 1997, 1998 – stanje 5. 5. 1999, Ministrstvo za notranje zadeve, uprava za informatiko in telekomunikacije, sektor za statistiko in podporo uporabnikom, računalniški izpis.